

zeeuwind

Gemeenteraads- verkiezingen 2022

Hoe duurzaam
zijn de partijen?

Windpark Binnenhaven

Elkaar versterken
biedt kansen

Zonnepanelen op bedrijfsdaken

Volop ontwikkelingen
in Zeeland

*Werkgroep
Energie neutraal
Hoedekenskerke:
"Wij zijn op stoom
met de energie-
transitie"*

02

Inhoud

6

14

_12

*'Verduurzamen
uraag heel wat,
maar het levert
ook veel op.'*

_4 Column
Roel Clement

_5 Op naar een
energieneutraal
Hoedekenskerke

_6 Gemeenteraads-
verkiezingen 2022

_11 Zeeuwind Innovatie
Challenge 2022

_14 Rondje Zeeland
op z'n Zeeuwind

_16 Windpark
Binnenhaven

_18 De techniek achter...
subsidiemethodiek

_20 Zeeuwind digitaliseert
voort

_21 Zonloket Zeeland

_22 Century Aluminum
Vlissingen gaat voor
'zon op dak'

zeeuwind

Wat meer ambitie, graag!

Op het moment dat ik dit schrijf, is de internationale klimaatconferentie in Glasgow net van start gegaan. En gelijk nieuws: meer dan honderd landen beloven een eind aan de ontbossing binnen tien jaar... Ik ben er nog niet uit of ik hier om moet lachen of moet huilen. De ontbossing heeft zich in de afgelopen jaren in een ongekend tempo ontwikkeld. Als er over tien jaar geen bos meer staat, dan is het niet ingewikkeld om een eind te maken aan de ontbossing. Wat een cynisme, en dan doel ik niet op mijzelf maar op de overheden die een dergelijke belofte doen.

Gelukkig las ik ook andere geluiden. Schotland wil met windenergie het Saoedi-Arabië worden van Europa. Dan neem ik aan dat ze doelen op energieproductie en niet op de verdeling van rijkdom en armoede. En in mijn verbeelding zie ik de Zeeuwse politiek een geweldig landelijk aanbod doen: Zeeland wordt de hernieuwbare energieproducent van Nederland. Op basis van onze gunstige ligging realiseren wij flinke wind- en zonneparken op en nabij industriële locaties. Inwoners en het midden- en kleinbedrijf worden mede-eigenaar en hebben er belang bij hun elektriciteitsverbruik af te stemmen op de beschikbaarheid. Dat levert financiële voordelen op en de noodzaak om andere productiebronnen aan te boren wordt teruggedrongen.

Doordat Zeeland het voortouw heeft genomen, is de innovatiekracht enorm toegenomen en blijken jongeren Zeeland een interessante provincie te vinden om zich te vestigen. De Zeeuwse vlag krijgt een nieuw ontwerp: de leeuw schudt het water van zich af... Nu nog verbeelding, en totdat het zover is zullen wij als burgercoöperatie dit toekomstbeeld blijven uitdragen!

_Teus Baars
Directeur/bestuurder Zeeuwind

23

_23 Ook Weststrate
kiest voor
duurzaam

_24 Kort Nieuws

_25 Interview
Zeeuwindlid
Patricia van
Veen

_26 Nieuwe
medewerkers

3

Roel Clement: 'Ben jij mee?'

Mijn opa was vroeger vlascommissiehouder op Noord-Beveland. Hij was – als ik er nu op terugkijk – zijn tijd ver vooruit. Hoogwaardige productie van een grondstof voor de industrie met een zeer lage footprint en goed voor bodem en klimaat. In zijn navolging werkte ik na mijn opleiding Agrarische Bedrijfskunde geruime tijd voor de landbouworganisatie ZLTO, waar het thema klimaat steeds steviger op de agenda kwam. De landbouwsector is mede door hevige regen en periodes van extreme droogte sterk onderhevig aan klimaatverandering. Daarbij is dezelfde sector onderdeel van de oorzaak, door de uitstoot van onder andere CO₂. Maar is tevens onderdeel van de oplossing, door bijvoorbeeld de productie van duurzame energie en de opslag van CO₂ in de bodem.

Momenteel ben ik werkzaam voor de coöperatie CZAV waar ik – veelal met dezelfde boeren met dezelfde uitdagingen – vanuit een andere rol mijn bijdrage mag leveren aan de transitie waar de sector voor staat.

Eén van deze transitie's is de energietransitie. De boer: bekleeder van het buitengebied, grondgebruiker/ eigenaar van de grond waar de (toekomstige) windmolens staan of nieuwe hoogspanningskabels percelen doorsnijden. Een interessante partner voor ontwikkelaars voor allerlei vormen van energieopwekking.

Ik weet niet of het voor u herkenbaar is, maar regelmatig word ik getoetst op mijn persoonlijke standpunten over thema's verbonden aan de energietransitie. Of het nu een gesprek is over de verduurzaming van mobiliteit, het klimaatakkoord van Parijs, de verduurzaming van het woningaanbod of de opwekking van duurzame energie in mijn eigen regio. Wat vind je van waterstof voor mobiliteit? Ben jij voor of tegen zonnepanelen op landbouwgrond? Wil jij dan een windmolen in je achtertuin?

Voor transitie is beweging noodzakelijk om verandering te realiseren. We lijken geen baat te hebben bij uitgesproken standpunten. Dit is mijn punt en hier blijf ik staan: stand-punt. Gezien de uitdagingen die voor ons liggen, ben ik zelf niet benieuwd naar: bent u voor of tegen? Wat ik interessanter vind om te weten: bent u mee? Ziet u de urgentie van de opgave waar we de komende jaren voor staan en bent u bereid mee te

denken en u in te spannen om tot nieuwe oplossingen te komen en zo gezamenlijke doelen te realiseren? Om de transitie vorm te geven, lijkt een duidelijk standpunt dus niet te sleutel tot de oplossing om beweging te krijgen in de energietransitie. En toch, het tegendeel is waar.

Bekijk het eens door een andere bril. Om jezelf te verplaatsen in iemand anders, is het openstaan voor andere meningen noodzakelijk. Voor velen een hele opgave – ook voor mijzelf. Maar ik heb geleerd dit soms heel bewust te doen. Pas dan kom ik tot inzichten die ik daarvoor niet had. Wanneer ik de ander beter begrijp, zijn we in staat om dichterbij elkaar te komen en daarmee ons standpunt te verlaten. Dat resulteert weer in verandering: transitie.

En, bent u mee? Door anders te kijken, nieuwe samenwerkingen aan te gaan of innovaties toe te passen kunnen we langzaam bestaande systemen veranderen. Wellicht als professional in het bedrijfsleven, als bewoner van een stad of dorp of als lid van coöperatie Zeeuwind.

Het lijkt mij een mooie opgave om met Zeeuwind te zorgen voor frisse mee-wind en ik draag hier graag aan bij als lid en sinds kort ook als lid van de Raad van Commissarissen. Met de Zeeuwind Innovatie Challenge als mooi voorbeeld om als Zeeuwind aanjager te zijn van innovatie om de energietransitie vorm te geven en te versnellen.

Op naar een energieneutraal Hoedekenskerke

Een energieneutraal Hoedekenskerke, waar mensen in comfortabele huizen wonen voor een betaalbare prijs en met oog voor het klimaat. Dat is de droom van de Werkgroep Energieneutraal. Met ondersteuning vanuit de gemeente Borsele en platform Energiek Zeeland, probeert een aantal betrokken bewoners de rest van de inwoners mee te krijgen. "Mensen activeren kost tijd en energie, maar daar gaan we voor."

Het balletje begon te rollen in 2017, toen er een oproep kwam vanuit de gemeente Borsele: Wie wil zich inzetten om zijn dorp te verduurzamen? Tonny Drijdijk meldde zich samen met twee anderen. Hij blikt terug: "Wij waren indertijd een van de eersten in Zeeland die een postcodestroom-zonnepark realiseerden, met hulp van Saman. Op het dak van onze basisschool liggen inmiddels 166 panelen. Dat smaakt naar meer. Dus toen de gemeente Borsele een aantal pilot-dorpen zocht om helemaal energieneutraal te worden, hadden wij daar wel oren naar."

Inzicht door woningscan

Op 1 november vond een bijeenkomst plaats in het Dorps-huis van Hoedekenskerke. "Om de mensen echt mee te krijgen, proberen we het zo concreet mogelijk te maken", legt Tonny uit. "We hebben bij drie woningen in ons dorp een scan laten uitvoeren door Marsaki, in samenwerking met Energiek Zeeland: bij een rijtjeshuis, een twee-onder-één-kapwoning en een vrijstaand huis. Zo konden we laten zien welke maatregelen je bij een bepaald type woning kunt nemen en welk prijskaartje daaraan hangt. We hebben in Hoedekenskerke 300 huizen. Hoe mooi zou het zijn als in deze eerste ronde al tien procent meedoet?"

Persoonlijke aanpak

Om bewoners voor deze bijeenkomst te mobiliseren zijn de leden van de werkgroep, inmiddels uitgegroeid tot vier man, persoonlijk bij de woningeigenaren langsgegaan. Tonny vertelt wat hem drijft daar zoveel energie in te steken: "Iedereen kent de leden van de Werkgroep Energieneutraal. We doen het belangeloos, dus dat wekt vertrouwen. Het gaat natuurlijk om grote investeringen die mensen straks moeten doen. We merkten bij de zonnepanelen

van postcodestroom dat mensen elkaar aansteken – je hebt een paar kartrekkers nodig. Daarbij moeten we het samen doen. Want iemand met een pand uit 1900 heeft meer kosten dan ikzelf, want ik heb een nieuwbouwhuis van vier jaar oud."

Aanstekelijk enthousiasme

Tonny hoopt ook jongeren aan dit nieuwe project te binden. "We doen het immers voor de generaties die na ons komen. Het rijtjeshuis waar we de scan hebben uitgevoerd, is van een jong stel. Hun enthousiasme werkt inspirerend. Het is fijn dat mensen op de informatiebijeenkomst hun vragen konden stellen aan de experts van Energiek Zeeland en uitleg kregen over de RRE-subsidieregeling. Want ook met kleine stappen kunnen we al een hoop bereiken. En mooi dat de gemeente ons volop steunt. Want alleen red je het niet."

Wilt u zelf ook aan de slag met het slim verduurzamen van uw huis? Energiek Zeeland, een initiatief vanuit het Zeeuws Energieakkoord, geeft onafhankelijk advies. U kunt dan alleen of samen met uw buurt aan de slag met verduurzaming. Meer info: www.energiekzeeland.nl

Gemeenteraads- verkiezingen 2022

Lokale politiek en de energietransitie

Terwijl de redactie van dit magazine druk bezig was met artikelen schrijven, werkten alle politieke partijen in Zeeland keihard aan hun nieuwe verkiezingsprogramma. Want op 16 maart mag u weer naar de stembus. Weet u of uw stem straks duurzaam is? Zeeuwind Nieuws blikt alvast vooruit.

Aan het woord komen Arjen Quist (30), lid van de gemeenteraad in Tholen namens de SGP, Chantal Peereboom (36), VVD-raadslid in Goes en Ernst Jonker (48), die het GroenLinks-geluid in de raad van Terneuzen vertolkt. Wat staat er op het gebied van de energietransitie in hun verkiezingsprogramma? Zijn Tholen, Goes en Terneuzen een beetje duurzaam bezig en hoe 'groen' is het bij hen thuis? "Ik heb meegedaan met de actie 100 dagen, 100 huishoudens, 100% afvalvrij", trapt Arjen af. "Dat heeft ons wel met de neus op de feiten gedrukt en het heeft dingen bij ons thuis structureel veranderd." Chantal herkent dat wel: "Dat afval scheiden is wel een eye opener. Zoveel plastic.... Toch is het een kwestie van wennen, want je eigen boodschap-

pentas meenemen is al heel normaal." Ernst vertelt over het oude huis waarin hij woont in het centrum van Terneuzen. "We zijn volop bezig met isoleren en zonnepanelen. Die ervaring neem ik ook mee naar de raad. Ik weet hoe duur het allemaal is en dat de energietransitie een grote uitdaging is voor mensen in achterstandswijken. GroenLinks pleit daarom voor meer subsidies voor mensen met een kleine portemonnee. Via duurzaamheidsmaatregelen kun je meteen inkomens nivelleren."

Betaalbare energietransitie

Zeeuwind heeft in september een brief gestuurd naar alle verkiezingsprogramma commissies, met punten die wat Zeeuwind betreft aandacht verdienen

in de gemeentelijke programma's. De energietransitie betaalbaar maken voor iedereen, wat Ernst meteen al aanstipte, was daarin één van de aandachtspunten. Hoe kijkt de VVD daar tegenaan? Chantal: "Het is frappant: alle punten uit de brief van Zeeuwind komen terug in ons verkiezingsprogramma. Wat de betaalbaarheid betreft zouden wij bijvoorbeeld graag zien dat hoe beter je je afval scheidt, hoe minder afvalstoffenheffing je hoeft te betalen. Ook de procedures moeten simpeler. Het is nu zo'n wirwar aan maatregelen, dat zeker voor mensen in achterstandswijken de drempel om te verduurzamen te hoog is."

De SGP in Tholen heeft zich hard gemaakt voor het inzetten van energiecoaches, om mensen met een kleine beurs op weg te helpen. "In ons programma staat bijvoorbeeld het gratis ter beschikking stellen van producten als radiatorfolie en tochtstrips voor die doelgroep." Volgens Ernst zit een deel van de oplossing ook in goed plannen. "Hier zijn net de straatlantaarns vervangen, terwijl het al mogelijk is om via lantaarnpalen je elektrische auto op te laden. Een gemiste kans, want straks kost dat weer een hoop geld. Zeker in wijken waar mensen geen oprit hebben, is dit een ideale oplossing."

Behoud van Zeeuws landschap

Een ander onderwerp waar Zeeuwind aandacht voor heeft gevraagd, is om duurzaamheidsmaatregelen in te passen in het Zeeuwse landschap. Volgens Arjen is het slim om vooraf met elkaar de fundamentele vraag te stellen: waar is ruimte voor nieuwe initiatieven en waar niet? "Zo pleiten wij als SGP voor concentratie van wind- en zonneparken rond bestaande grootschalige parken als Krammer en Kreekraksluis. Wat ons betreft verhuizen de drie kleine parken op Tholen in de toekomst die kant op. Ook pleiten wij voor meer groengordels rond zonneparken." Ernst is het daarmee eens: "Plaats windturbines bijvoorbeeld in de Kanaalzone en leg zonnepanelen het liefst op daken. Wellicht moeten we de regels daarvoor nog eens tegen het licht houden. Laat in ieder geval onze mooie polders ongemoeid." Toch is Ernst ook kritisch: "Als er bewoners tegen windmolens zijn, stel ik de wedervraag: wat doet u zelf aan duurzame energieopwekking? We moeten die slag toch maken."

_Arjen Quist

_Ernst Jonker

_Chantal Peereboom

In Goes is de VVD tegen grootschalige wind- en zonneparken. Chantal en haar fractie pleiten voor het stimuleren van kleinschalige initiatieven. "Ik ben het met Ernst eens: leg eerst eens alle daken van woningen, instellingen en bedrijven vol. Te beginnen met alle overheidsgebouwen. Wij geloven ook erg in tiny windmills, die in combinatie met zonnepanelen energie opwekken voor kleine waterstoffabriekjes. Vanuit de provincie wordt dat gestimuleerd, maar Goes is terughoudend. Durf innovatief te zijn en geef ondernemers daarvoor de ruimte door belemmerende wetgeving aan te passen."

'Er wordt echt gedacht in kansen: zonnepanelen in de polder wil niemand, maar op een oude afvalstortplaats kan het wel.'

Duurzame mobiliteit

Gaan we massaal elektrisch rijden of de auto laten staan? Arjen: "In Tholen willen wij tien keer meer laadpalen in vijf jaar en willen we het delen van auto's stimuleren." Ernst vult aan: "We moeten als gemeente dan ook kijken naar wetgeving: mag je straks bijvoorbeeld de kabel van je elektrische auto over de straat leggen? Autodelen en carpoolen is in ons dunbevolkte gebied lastig." Ook hier gelooft Chantal dat in de toekomst een grotere rol is weggelegd voor waterstof: "Laten we daar vol op inzetten."

Wat gaat al goed?

Ernst is blij dat in Terneuzen bedrijven en bewoners nu spontaan aankloppen voor hulp rond verduurzaming en de energietransitie. "Vroeger was dit sporadisch een gespreksonderwerp, dus dat is voor GroenLinks al winst. Ook ben ik trots op de motie van de PvdA en mijn partij die is aangenomen: de gemeente neemt de regie bij het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. En op het feit dat onderzoek naar gebruik van restwarmte op de agenda staat." In Tholen worden plannen daarvoor al uitgewerkt. Arjen: "Hier op een bedrijventerrein

is een stichting opgericht die overtollige energie opslaat en met elkaar deelt. Er wordt echt gedacht in kansen: zonnepanelen in de polder wil niemand, maar op een oude afvalstortplaats kan het wel." Chantal is blij dat op het stadskantoor in Goes tenminste al zonnepanelen liggen. "En als VVD hebben we ons hard gemaakt voor zonnepanelen op het dak van het Omnium in Goes. De plannen daarvoor zijn inmiddels goedgekeurd."

Verbeterpunten

Een grote uitdaging vindt Arjen de netcongestie. "Het is toch te gek voor woorden dat we op het gemeentehuis maar 149 zonnepanelen konden leggen, omdat het net het anders niet aankon. Er liggen hier op bedrijfsdaken zelfs zonnepanelen die niet zijn aangesloten op het net! We moeten de energietransitie dus vormgeven met de handen op de rug. Als ik dan hoor dat er pas in 2025 een nieuw hoogspanningsstation komt in Bergen op Zoom en er dus tot die tijd geen nieuwe grootverbruikaansluitingen mogelijk zijn, vind ik dat best heftig." Ook pleit Arjen voor meer bovenregionaal overleg. "Een goed punt", steunt Ernst zijn betoog. "We mogen de plannen nog meer op elkaar afstemmen en beter samenwerken. Niet alleen met buurgemeenten, maar met

'Als er bewoners tegen windmolens zijn, stel ik de wedervraag: wat doet u zelf aan duurzame energieopwekking?'

alle partijen. En dan gesprekken voeren op basis van feiten. Te vaak worden niet concrete of onhaalbare oplossingen aangedragen." Chantal vult aan dat draagvlak zoeken een basisvoorwaarde is: "En laat initiatieven van onderaf komen, dat werkt beter. Stimuleer mkb'ers om innovatieve oplossingen aan te dragen en geef hen dan ook de ruimte."

En na de verkiezingen?

Wat hopen deze drie doorgewinterde gemeenteraadsleden de komende jaren te bereiken als het gaat om de energietransitie? Ernst hoopt vooral dat het stadium van plannen maken voorbij is. "Wat mij betreft gaan we nu snel uitvoeren." Arjen vult meteen aan: "En dan wel met een behoorlijk uitvoeringsbudget." Terwijl de heren nog een afspraak maken over het uitwisselen van de motie over de energiecoaches, zegt Chantal tot slot: "Dat iedereen in Goes zelfvoorzienend wordt in z'n energiebehoefte. Daar hoop ik op."

'Waar ik op hoop? Dat iedereen in Goes zelfvoorzienend wordt in z'n energiebehoefte.'

En de reactie vanuit Zeeuwind...

In de bijdrage van de gemeenteraadsleden lees ik ambitie! Afval scheiden, isoleren, zonnepanelen op overheidspanden, goede ruimtelijke inpassing en samenwerking tussen gemeenten. En natuurlijk aandacht voor betaalbaarheid. Het is goed om te lezen dat raadsleden uit verschillende gemeenten in Zeeland en met verschillende politieke signatuur hierover met elkaar op één lijn zitten. Waar ik ook blij mee ben is dat de actiebereidheid groot is. Toch leeft mij bij de zorg dat te vaak niet concrete of onhaalbare oplossingen worden aangedragen. In het artikel staan daar bewust of onbewust de nodige voorbeelden van. Een aantal wil ik eruit lichten.

Allereerst wil ik stilstaan bij de concentratie van wind- en zonneparken. Als sinds jaar en dag kent de provincie concentratiegebieden. Dit zijn de Kanaalzone, het Sloegebied, de Oosterscheldekering, Krammer, de Kreekraksluizen en de overige nu bestaande locaties. Deze locaties hebben we de komende jaren allemaal keihard nodig om de doelstellingen vanuit de Zeeuwse Regionale Energiestrategie (RES) waar te kunnen maken. In de Zeeuwse RES staan de concentratielocaties keurig opgesomd en de RES is door alle gemeenten aangenomen. Toch zie ik dat gemeenteraden niet handelen in overeenstemming met de RES. De wens om de parken op Tholen – opgenomen als concentratielocatie – te verschuiven naar andere concentratielocaties, staat haaks op de aangenomen RES. Een vergelijkbare constatering geldt voor de Kanaalzone. Provinciaal aangeduid als concentratielocatie maar op gemeenteniveau vechten wij voor een enkele windturbine op de Axelse Vlakte. Ontwikkelaars baseren zich bij hun ontwikkelingsplanningen op de gebieden die door de overheden worden aangewezen. Als diezelfde overheid vervolgens dwars voor de ontwikkeling gaat liggen, is door ons al veel geld verbrand. Dat komt de betaalbaarheid van duurzame energie niet ten goede en schrikt burgers af. Dus: handel als gemeente in lijn met de besluiten die worden genomen en wees consistent. De RES aannemen en vervolgens de consequenties naar andere gemeenten schuiven, gaat de energietransitie niet helpen.

Als tweede element wil ik graag de inpassing in het landschap eruit lichten. De raadsleden verwoorden correct de maatschappelijke wens om primair te richten op meervoudige ruimtelijke inpassing. Dus bijvoorbeeld

zon op bedrijfsdaken of op vuilstortplaatsen. Dat heeft ook onze voorkeur. Maar: zon op dak is duurder dan grootschalige zonneweiden op agrarische grond. Datzelfde geldt voor het plaatsen van zonnepanelen op vuilstortplaatsen. In de dagelijkse praktijk krijgen we de exploitatie van zon op dak en op vuilstortplaatsen niet langer rond. Dat komt eenvoudigweg omdat de landelijke overheid de subsidiëring afstemt op de goedkoopste realisatie. En laat dat nu juist op landbouwgrond zijn. Als Zeeland de RES-doelstellingen wil behalen, dan zal moeten worden nagedacht over goede landschappelijke inpassing op landbouwgrond. En daarnaast kan in het geheel geen kwaad als de gemeenten bij de landelijke overheid aan de bel trekken dat de huidige subsidie uitgangspunten, gebaseerd op de laagste kostprijs, niet in overeenstemming zijn met de wens tot het duurdere meervoudig ruimtegebruik.

Dan de kleinschalige initiatieven. De kleine windturbines van 15-20 meter hoog ogen sympathiek. Maar welk vraagstuk wordt hiermee opgelost? Eén hedendaagse grote windturbine produceert net zoveel als honderden kleine windturbines. Qua kostprijs is kleinschalige energieopwekking aanmerkelijk kostbaarder dan de grote varianten. Hoe zit het dan met de gewenste betaalbaarheid en de wens om het landschap niet te verrommelen? Kleine windturbines en zon op dak zijn geen alternatief voor grootschalige duurzame energieopwekking.

Tot slot: de raadsleden pleiten voor samenwerking. Daar kan niemand op tegen zijn. Dan kan er bijvoorbeeld over worden gesproken dat de ene gemeente weinig ruimte biedt voor duurzame energieopwekking en dat een andere gemeente een ruimharig vestigingsbeleid voert. Bijvoorbeeld doordat de ene gemeente nu eenmaal verantwoordelijkheid draagt voor een fraaiere en kwetsbaardere natuurlijke omgeving dan de ander. Maar dan moeten de lusten en lasten ook goed worden verdeeld. Is het geen goed plan als gemeenten die gaan staan voor de transitie een financiële compensatie ontvangen van gemeenten die achterblijven? En om even in dit spoor te blijven: zou Zeeland als geheel geen transitiekoploper kunnen zijn en daarvoor compensatie kunnen vragen van andere provincies die minder kunnen bieden?

Mochten raadsleden of andere geïnteresseerden naar aanleiding van deze reflectie in gesprek willen gaan: vanzelfsprekend sta ik daarvoor open. Ik ben benieuwd!

Teus Baars
Directeur/bestuurder Zeeuwind

Zeeuwind Innovatie Challenge 2022

De Zeeuwind Innovatie Challenge is weer van start! In dit magazine blikken we daarom terug op de vorige editie met winnaar Jos Westerbeke, horen we hoe het met zijn plannen staat en kijken we vooruit: wat wordt deze keer de Challenge-vraag?

Wie is winnaar Jos Westerbeke?

Jos is sinds 2015 eigenaar van camping Olmenveld en Chaletpark het Olmenduin in Serooskerke op Walcheren. "Vanaf de overname ben ik gaan nadenken hoe wij onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk kunnen maken. Dus ben ik aan de slag gegaan met het zuiveren van het afvalwater hier op de camping. Met regen- en slootwater spoelen we hier de toiletten schoon, dat water vangen we weer op en wordt gezuiverd. Zo is de waterloop op de camping circulair. Ook liggen er al 180 zonnepanelen."

Met welk innovatief plan won je ook alweer?

"Het plan dat ik heb ingediend bij de Zeeuwind

Innovatie Challenge is om van een naastgelegen slibdepot een waterbassin te maken. We kunnen daar een waterbuffer van eerst ongeveer 20.000 en uiteindelijk circa 45.000 kuub creëren. Met dat zoete water kunnen de agrariërs uit de omgeving dan hun land bevoeien. Zo kunnen we meerdere akkerbouwers in droge zomers helpen aan een goede oogst."

Wat heb je geleerd van de Challenge?

Lachend bekent Jos: "Mijn ideeën waren al zo goed uitgewerkt, dat ik niet veel meer hoefde aan te scherpen. Het was wel inspirerend om te zien welke plannen de anderen allemaal hadden. Ook heb ik veel opgestoken van een kennissessie met Zeeuwse stroom en de Rabobank over hoe je vraag en aanbod van

*'Verduurzamen
vraag heel wat,
maar het levert
ook veel op.'*

energie op elkaar af kunt stemmen. Daar wist ik nog weinig vanaf, maar daar wil ik in de toekomst graag zelf mee aan de slag."

Waarom ga je de € 30.000 besteden?

"Met het realiseren van dit soort innovatieve plannen is veel geld gemoeid. Zo heb ik van deze cheque architectenbureau Juust ingehuurd om een ruimtelijk ontwerp te maken. Zo wordt het folie dat nodig is in het bassin mooi weggewerkt in het landschap. Daardoor is de dijk prachtig begroeid. Zo'n ruimtelijk ontwerp is bovendien nodig om de plannen goed in te passen in het gemeentelijk beleid. Ook heb ik een bureau ingeschakeld, Pure Blue, dat berekeningen en wateranalyses maakt die vereist zijn voor de vergunningen van het Waterschap. Tot slot heeft Dostra de waterbouwkundige uitvoering gedaan."

Heb je nog meer duurzame plannen?

"Dankzij de Challenge heb ik intensief contact met Zeeuwind. We zijn nu aan het onderzoeken of we een drijvend zonnepark op het bassin kunnen realiseren. Zo ontstaat een volledig circulaire loop. Verder zijn we in gesprek over het overkappen van de parkeerplaats. Als we daar duizend zonnepanelen plaatsen, kan de camping helemaal off-grid. En je kunt de vorm van de overkapping zó maken, dat je er regenwater mee opvangt. Uiteraard willen we met begroeiing de overkapping inbedden in het landschap."

Wat is je droom?

"Anderen enthousiast maken! Met een kant-en-klaar draaiboek hoop ik voor andere ondernemers in de recreatiebranche drempels weg te nemen. Uiteraard wil ik ze ook helpen en ondernemers mogen hier komen kijken. Met onze brancheorganisatie Recron ben ik in gesprek om hier inspiratiesessies over te geven. Mijn advies aan kleine ondernemers is om de handen ineen te slaan. Want er zijn veel investeringen nodig, voor er één spade de grond in is. Verduurzamen vraagt heel wat, maar het levert ook veel op."

De tijdslijn voor 2022

- 12 januari: Lancering Challenge-vraag en opening inschrijving
- 25 maart: Sluiting inschrijving, bekendmaking aantal deelnemers
- 15 april: pitchen van alle plannen, selectie deelnemers Challenge-weeken
- 12 mei: Start Challenge-weeken – deelnemers krijgen professionele begeleiding om hun plan aan te scherpen
- 7 juli: Jury maakt de uitslag bekend: wie wint de € 30.000?

Challenge-vraag 2022

Dit najaar is er een enthousiaste groep Zeeuwindleden en -medewerkers, samen met de projectgroep van Dockwize, drie keer bijeengekomen om de vraag voor de Zeeuwind Innovatie Challenge 2022 te formuleren.

Bij de vorige Challenge draaide het om de energietransitie met behoud van het Zeeuwse landschap te realiseren. Nu was het de opdracht om een uitdaging te bedenken met een sociale component. Tijdens de eerste bijeenkomst eind september, brachten de aanwezige deelnemers in wat er in hun optiek in de samenleving leeft rondom de energietransitie. Na intensieve brainstormsessies zijn zes thema's gekozen: inclusieve energietransitie, mobiliteit en energiegebruik, betaalbaarheid verduurzaming, energietransitie en ruimte, bewustzijn bij burgers en betaalbaarheid energie.

Begin oktober kwam de groep opnieuw bijeen. Om de zes thema's concreter te maken, werd voor elk van deze thema's een vraag geformuleerd. Dat viel nog niet mee! De vraag moest beginnen met 'Hoe kunnen we...'. Daarnaast moest de vraag een concrete opgave bevatten, kansen openlaten voor meerdere

oplossingsrichtingen, inspireren tot ambitie, aanzetten tot actie en de vraag mocht geen oplossingen bevatten. Na een spannende stemronde, vol argumenten en debat, bleven er drie thema's over: inclusieve energietransitie, bewustzijn bij burgers en betaalbaarheid verduurzamingsmaatregelen.

Tijdens de laatste bijeenkomst, eind oktober, werd het definitieve thema gekozen en de Challenge-vraag geformuleerd. Wat het is geworden? Dat houden we nog even geheim! Via onze digitale kanalen houden we onze leden uiteraard op de hoogte. Kent u iemand voor wie de Zeeuwind Innovatie Challenge een prikkelende uitdaging zou zijn? Attendeer hem of haar hier dan op. Hoe meer vernieuwende ideeën, hoe spannender de Challenge wordt en hoe beter het uiteindelijk is voor de Zeeuwse energietransitie. Zo maken we Zeeland samen duurzamer.

'Zo maken we Zeeland samen duurzamer'

Rondje Zeeland op z'n Zeeuwinds

Zeeuwind geeft niet alleen nieuwe energie, maar heeft sinds kort ook nieuwe energie. Deze zomer startte de pas aangetreden Raad van Commissarissen (RvC) en verwelkomden we een aantal nieuwe medewerkers. Een goede reden dus om er met het vernieuwde team een dag op uit te gaan. De versoepelingen rondom de coronacrisis kwamen precies op tijd. Er stond ons dus niets in de weg om de projecten van Zeeuwind met eigen ogen te bekijken.

Windmolens spotten

Op een zonovergoten dag in september ontmoeten de collega's van Zeeuwind en de RvC elkaar al vroeg bij het kantoor van Zeeuwind te Vlissingen. Met veel enthousiasme en een vol programma gaan we met een bus op pad. Eerste bestemming: Westdorpe in het mooie Zeeuws-Vlaanderen. Onderweg valt er genoeg te zien in het Zeeuwse landschap. De aandacht gaat al snel uit naar de windmolens langs de route en in het bijzonder de windmolens van Zeeuwind. Tijdens de reis is er ook ruimte om ieder kort voor te stellen en binnen de kortste keren zijn we aan 'de overkant'.

Wind en water

Onze eerste tussenstop is op een, tot nu toe, braakliggend terrein op de Axelse vlakte. We zijn hier bezig met het ontwikkelen van een windturbine in combinatie met het produceren van waterstof. De waterstof kan gebruikt worden om de omliggende bedrijven te helpen bij het verduurzamen van hun wagenpark. Een ontzettend mooi initiatief, maar wel eentje met veel uitdagingen. Uit ervaring weten we dat de aanhouder wint en dat deze projecten vragen om een lange adem. Het resultaat zal uiteindelijk alle moeite waard zijn.

Van waterstof naar groen gas

Even verderop laten we ons inspireren door SFP Group, voormalig ABEN Green Energy. Dit bedrijf zet organische restproducten, met name uit de landbouw, om in groen gas. Zij kunnen hiermee ruim 2500 huishoudens van duurzaam gas voorzien. Met het team krijgen we een korte rondleiding op het terrein en bekijken we de indrukwekkende installaties. SFP Group streeft ernaar om de meest duurzame methode in te zetten om groen

'Het produceren van waterstof kent nog veel uitdagingen.'

gas te produceren. Het stroomverbruik is nog een aandachtspunt. Met Zeeuwse stroom kunnen we hierin wat voor SFP betekenen, zodat ook dit gedeelte van hun productieproces verduurzaamt.

Even opladen

Na de interessante ochtend laden we met z'n allen op bij het restaurant van de ouders van onze collega Mattijs Mertens. Tijdens de lunch praat Teus ons bij over de toekomstplannen van Zeeuwind en is er gelegenheid om alle indrukken van de ochtend onderling door te nemen. Vol nieuwe energie vervolgen we onze reis naar de andere kant van de provincie. We reizen af naar windpark Krammer. Onderweg maken we nog een tussenstop bij windpark Binnenhaven waar er volop gewerkt wordt aan een paar nieuwe windturbines. Eén turbine staat al

in de startblokken en een tweede turbine is nog in aanbouw.

De parel van Zeeuwind

Uiteraard hebben we vele parels bij Zeeuwind, maar windpark Krammer is een bijzondere ontwikkeling van Zeeuwind. Collega Niek Tramper vertelt ons met veel passie over het tot stand komen van dit windpark en we krijgen een rondleiding over het terrein. Ook is het mogelijk om binnen in de windturbine te kijken, die een ashoogte heeft van wel 122 meter.

Terug door het Zeeuwse land

Na het bezoek aan windpark Krammer is het tijd om de reis terug te maken naar Vlissingen. Dit is geen straf door het mooie Zeeuwse land. Onderweg passeren nog meer projecten van Zeeuwind de revue. De warmtenetten in onder andere Zierikzee en Dauwendaele, het zonnepark Scheldezon, windpark Willem Annapolder en nog veel meer. Voor we het weten zijn we weer bij ons startpunt van de dag en kunnen we terugkijken op een enerverende dag waarin we onze nieuwe RvC en collega's een bijzonder mooi rondje Zeeland op z'n Zeeuwind gegeven hebben.

Windpark Binnenhaven

*E-Connection en
Zeeuwind slaan
opnieuw de
handen ineen*

_Rick Wasser

_Karel de Dreu

Als je over Neeltje Jans rijdt, zie je voortdurend bouwactiviteiten – de ene windturbine na de andere verrijst aan de horizon. Ook Zeeuwind is bij een tweetal van deze locaties betrokken: Bouwdokken en Binnenhaven. Deze parken zijn samen met E-Connection ontwikkeld. Directeur Rick Wasser en projectleider Karel de Dreu weten er alles van.

De samenwerking tussen Zeeuwind en E-Connection ontstond al in de Windwerkgroep, die op verzoek van de provincie Zeeland de Oosterscheldekering onderzocht als concentratielocatie voor windparken. Inmiddels zijn daar 25 windturbines gerealiseerd en worden er de komende maanden nog zeven gebouwd. Rick: "Dat is natuurlijk een lange weg geweest. Daarbij trekken Zeeuwind en E-Connection intensief met elkaar op om de omgeving en de lokale overheden bij de plannen te betrekken en we stemmen de communicatie af. We hebben ieder een eigen netwerk en vullen elkaar daarin mooi aan."

Ecologisch en landschappelijk inpassen

De negen turbines van Windpark Bouwdokken waren in 2018 operationeel. Oorspronkelijk zouden beide partijen aanvullend vier windturbines realiseren in de Mattenhaven. "Daar waren we al sinds 2012 over in gesprek," vertelt Rick. "Maar dat stuitte ecologisch en landschappelijk op weerstand. Er is daar namelijk een broedgebied voor vogels. Daarom is gekozen voor de Binnenhaven, 500 meter zuidelijker, waardoor de windparken meer geclusterd worden. Zo ontstaat ruimte voor vogels om van de Oosterschelde naar de Noordzee te vliegen."

Technisch hoogstandje

De keuze voor de Binnenhaven zorgde wel voor wat meer technische uitdagingen. Karel, die verantwoordelijk was voor de realisatie van Windpark Binnenhaven, legt uit: "Voor twee van de vier turbines waren de dammen te smal om er een kraan op te kunnen zetten en een fundament aan te leggen. We moesten dus met Rijkswaterstaat overleggen of dijkverbreding een optie was en onderzoek doen naar een geschikt fundament.

Financieel moest het natuurlijk ook haalbaar blijven. Op een andere locatie lag een oude dijk in de weg. En dan hadden we nog te maken met een opslagterrein van Rijkswaterstaat dat heringericht moest worden. Kortom, heel wat hobbels op de weg."

Samenspel van factoren

Uiteindelijk konden de vier turbines worden gerealiseerd. Hoe maak je nou de keuze welke turbines er komen te staan? "Dat is een samenspel van factoren", aldus Rick. "Hoe ver komen de turbines van elkaar te staan? Wat is de afstand tot de weg, de vaarroute en de stormvloedkering? Je wilt een zo efficiënt mogelijke turbine, dus kijk je welke afmetingen maximaal haalbaar zijn. Toen we die factoren wisten, hebben we bij vijf leveranciers offertes opgevraagd en uiteindelijk gekozen voor Vestas van elk 4,3 MW en een tiphoogte van 204 meter. Die wekken samen windenergie op voor 20.000 huishoudens." Karel vult aan: "We hebben vooraf op 10 centimeter nauwkeurig de plannen opgesteld, maar op het laatste moment een van de turbines toch nog een paar meter moeten verschuiven."

Samen optrekken

Smaakt dit naar meer? Karel verwacht dat op de Oosterscheldekering alleen nog maar ruimte zal zijn voor het vervangen van bestaande turbines. "Dat betekent dat er op termijn grotere turbines komen, die dan verder uit elkaar geplaatst worden, zodat er per saldo minder windturbines staan." Rick stipt nog aan dat Zeeuwind en E-Connection ook in Kapelle samenwerken. "Daar zijn jullie Windpark Willem-Annepolder aan het herontwikkelen en wij willen ons windpark Kapelle-Schore realiseren met twee nieuwe windturbines. We versterken elkaar daar, bijvoorbeeld door in het MER-traject samen op te trekken. We zijn heel blij met de constructieve samenwerking. Dat biedt kansen voor de toekomst."

Meer weten over Windpark Binnenhaven?
Bekijk het filmpje op www.e-connection.nl

De techniek achter...

subsidie- methodiek

Normaal gesproken vindt u in deze rubriek achtergrondinformatie over technische mogelijkheden binnen de energietransitie. Deze keer kiezen we voor een andere insteek: we kijken naar de techniek van de subsidiëring van duurzame energieparken. En we leggen u uit wat de consequenties zijn van de subsidiëringstechniek.

SDE++ regeling

Al jaren kan voor duurzame energieparken gebaseerd op wind of zon een exploitatie-subsidie worden aangevraagd, de SDE++ regeling. De overheid garandeert over een periode van vijftien exploitatiejaren een bepaalde vaste minimale opbrengst per opgewekte MWh aan duurzame elektriciteit. Dit reduceert de exploitatierisico's, zodat wij parken kunnen ontwikkelen en banken bereid zijn te financieren. Overigens wordt het subsidiebedrag per MWh verminderd met de prijs waarvoor de elektriciteit in de markt verkocht had kunnen worden. Een gezonde systematiek: de overheid betaalt niet meer dan nodig en wij moeten ervoor zorgen dat wij de stroom tegen een marktconforme prijs verkopen.

Hoe berekent de overheid het basisbedrag?

Elk jaar opnieuw bepaalt de overheid het bedrag per MWh waarvoor subsidie in dat jaar kan worden aangevraagd. Maar hoe bepaalt de overheid dat bedrag eigenlijk? Daarvoor kijkt zij naar de ontwikkeling van de kostenposten van een energiepark. Dus bijvoorbeeld de investeringen in de windturbine of de zonnepanelen, de aansluitkosten, onderhoudskosten en niet onbelangrijk, de grondkosten. Ze rekenen dan met de meest efficiënte opstelling. Uiteindelijk wil de overheid ernaar toe dat de parken zonder subsidie kunnen worden gerealiseerd. Het uitgangspunt van kostprijs-efficiency en de wens om spoedig de subsidie te kunnen beëindigen is de doodsteek voor burgerinitiatieven.

Burgerinitiatieven zijn niet het goedkoopst

Burgerinitiatieven zijn vaak wat kleinschaliger en zorgvuldig ingepast in de omgeving. Zowel de kleinschaligheid als de zorgvuldige inpassing zijn kostprijsverhogende factoren. Consequentie is dat de burgerinitiatieven weliswaar kunnen rekenen op draagvlak maar met de businesscase bij de huidige subsidiesystematiek als eerste in de problemen komen.

Spanningsveld tussen locatie en kostprijs

Maatschappelijk gezien heeft het sterk de voorkeur om zuinig om te gaan met schaarse grond. Plaatsing van windparken en zonneweiden in de directe nabijheid van industrieterreinen heeft de voorkeur boven plaatsing in de natuur of op landbouwgrond. Maar laatstgenoemden zijn wel het goedkoopst. En daarmee wordt in de subsidiemethodiek gerekend. De maatschappelijke wens om zuinig

om te gaan met onze ruimte staat op gespannen voet met het streven naar de laagste kostprijs.

Zekerheid voor banken

Om een burgerinitiatief te kunnen realiseren is bijna altijd bancaire financiering nodig. Doordat in de huidige systematiek van subsidiëring de bank een redelijke zekerheid krijgt dat een projectfinanciering ook kan worden terugbetaald, kunnen ook burgers grote parken realiseren. Zodra de subsidiëring wordt beëindigd zullen burgers als eerste de financiering niet meer rondkrijgen. Het speelveld valt geheel in handen van de grote, kapitaalkrachtige partijen.

Oproep aan onze overheid

Beste overheid: als wij echt iets willen veranderen in de energiemarkt, mensen zelf weer meer het roer in handen willen geven, betrokkenheid bij energievraagstukken willen vergroten en energieoplossingen mogelijk willen blijven maken die de burger ten goede komen, dan kunnen we niet blijven varen op marktwerking. Marktwerking speelt de kapitaalkrachtigen in de kaart en partijen die uitsluitend oog hebben voor de goedkoopste oplossingen. Maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid komen gegarandeerd in de knel. Ook subsidietechniek moet zich ontwikkelen. Van kostprijs gedreven naar een methodiek die rekening houdt met goede landschappelijke inpassing, zorg voor de omgeving en draagvlak en betrokkenheid van ons allemaal. Dat het kan, wordt bewezen door de vele betrokken burgers die in beweging komen. Nu nog een overheid die daar oog voor wil hebben.

Zeeuwind digitaliseert voort

Energiek Zeeland in een nieuw jasje

Bij Energiek Zeeland merken we dat veel Zeeuwen graag willen verduurzamen, maar niet goed weten waar ze moeten beginnen. Met ons onafhankelijke adviesplan hebben we de afgelopen tijd, samen met onze ambassadeurs, al heel wat woningeigenaren geholpen bij het slim verduurzamen van hun woning.

Het is nu tijd voor een volgende stap. Energiek Zeeland heeft als doel om alle Zeeuwse woningeigenaren te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Zodat we allemaal energieneutraal zijn in 2045. Dit doen we door het platform uit te breiden met handige bespaartips, informatie over beschikbare subsidies en het financieren van duurzaamheidsmaatregelen.

Nieuwe uitstraling

Sinds 18 oktober 2021 heeft Energiek Zeeland een nieuwe website, met een nieuwe en frisse uitstraling. Daarnaast zijn we actief op verschillende social-media-kanalen waar we bespaartips, interessante feiten en inspirerende voorbeeldverhalen delen. Ook kunt u zich abonneren op onze nieuwsbrief zodat u altijd op de hoogte blijft van de laatste ontwikkelingen op het gebied van het verduurzamen van uw woning.

Nieuwsgierig geworden? Bezoek de website www.energiekzeeland.nl. Daar vindt u alles wat u wilt weten over het verduurzamen van uw woning en u kunt er zelf ook een voorlopig adviesplan opstellen. Of heeft u misschien interesse om zelf ambassadeur te worden van Energiek Zeeland? Ook hierover vindt u meer informatie op de website.

Real time uw energieverbruik zien met Zeeuwsestroom

Met de stijgende energieprijzen wordt het steeds belangrijker om inzicht te krijgen in uw energieverbruik. Zeeuwsestroom heeft samen met MyBit een handige app ontwikkeld waarin u real-time uw energieverbruik kan bekijken en de kosten van dit verbruik kunt bijhouden.

De app van Zeeuwsestroom krijgt informatie met behulp van de energieverbruiksmeter. Deze meter installeert u in de meterkast, waar vanuit de verbruiksgegevens worden doorgegeven. Op deze manier krijgt u eenvoudig inzicht in de energielurpers in huis en kunt u met kleine aanpassingen uw energieverbruik verlagen. Heeft u ook interesse in zo'n energieverbruiksmeter? U kunt deze voor 69 euro kopen bij Zeeuwind. Stuur een e-mail naar info@zeeuwind.nl

Zeeuwsestroom voor ondernemers

We ontwikkelen voor ondernemers een platform waarbij ze niet alleen inzicht krijgen in hun energieverbruik en de kosten hiervan. Ze kunnen via het digitale platform ook zien wat zij opwekken aan duurzame energie. Zo kunnen ze binnenkort zelf aan de slag met vraagsturing van energieverbruik door stroom te gebruiken op het moment dat het voordelig is om dit te doen.

Wilt u meer weten over de mogelijkheden van Zeeuwsestroom? Stuur dan een bericht naar info@zeeuwsestroom.nl – we helpen u graag verder.

Zonloket Zeeland

In het vorige magazine schreven we het al: Zeeuwind gaat de provincie Zeeland helpen om inzichtelijk te maken wat de potentie is van 'zon op dak' en hoe dat gestimuleerd en gerealiseerd kan worden. Wat is de stand van zaken van dit 'Zonloket'? Programmamanager Rogier Polderman weet er alles van.

Het Zonloket is nog maar net van start, of al twintig bedrijven hebben aangegeven belangstelling te hebben voor een zonne-installatie op hun bedrijfsdak. "We zijn daar nu aan de slag met haalbaarheidsstudies", vertelt Rogier. "Is het technisch mogelijk en hoe ziet het financiële plaatje eruit? Als zo'n rapport af is, gaat dat naar de ondernemer samen met een onafhankelijke en passende suggestie voor een aantal installateurs waar ze offertes aan kunnen vragen. Ons doel is om de komende twaalf maanden een honderdtal bedrijven te voorzien van advies. We komen met deze bedrijven

in contact dankzij een gerichte wervingsactie van de gemeenten. We zijn begonnen op Walcheren en rollen dit daarna uit in de rest van Zeeland."

Netcapaciteit en financiering

Bij het bepalen welke bedrijven worden benaderd, speelt de Zeeuwse netbeheerder Enduris ook een rol. Rogier: "We kunnen immers alleen grote zonprojecten realiseren op plekken waar ook voldoende capaciteit is op het net. Bovendien moet het voor Zeeuwind ook behapbaar blijven, want vanuit ons eigen netwerk hebben we het aantal belangstellende bedrijven via de gemeentes al verdubbeld." Als bedrijven daadwerkelijk een haalbare business case hebben en een zonne-installatie op hun bedrijfsdak willen realiseren, zijn er volgens Rogier diverse opties. "Sommige ondernemers doen het vervolgtraject helemaal zelf. Andere schakelen Zeeuwind in om te kijken welke mogelijkheden er zijn voor bijvoorbeeld de financiering of vragen advies over subsidies. Sinds kort hebben wij goede contacten met Sunrock. Zij werken door heel Nederland en kunnen op die manier schaalvoordeel behalen, waardoor 'zon op dak' voor een Zeeuwse ondernemer mogelijk toch te realiseren is."

Century Aluminum Vlissingen gaat voor 'zon op dak'

Century Aluminum Vlissingen B.V. en Zeeuwind gaan samenwerken om een grote PV-installatie te realiseren op de daken van Century Aluminum te Ritthem. Met een vermogen van 3,5 MWp is dit het grootste 'zon op dak' project voor Zeeuwind tot nu toe en één van de grootste van de provincie Zeeland.

De PV-installatie moet jaarlijks ruim 3GWh aan elektriciteit gaan opwekken. Dat is omgerekend energie voor zo'n 1000 huishoudens. Voor Century Vlissingen is dit ongeveer 18% van de jaarlijkse elektriciteitsbehoefte. Al sinds 2019 zijn Zeeuwind en Century Aluminum Vlissingen in gesprek over verduurzaming. Zowel de mogelijkheden voor wind- als zonne-energie zijn onderzocht.

Verder verduurzamen

Nu het project voor zonne-energie van start gaat, onderzoeken Century Vlissingen en Zeeuwind naar andere mogelijkheden van verduurzaming. Er wordt onder andere met de werkgroep gekeken naar de mogelijkheid om een windturbine op het terrein van Century Vlissingen te plaatsen en daarmee groene waterstof te produceren. Deze waterstof kan, mits voor een concurrerende prijs beschikbaar, een mogelijke vervanger zijn van een gedeelte van het in het productieproces benodigde

aardgas. "De resultaten die het team van Century Aluminum Vlissingen bereikt, behoren wereldwijd tot het beste niveau", vertelt plantmanager Robert Quak. "Wij zijn in staat de problemen van vandaag en van morgen op te lossen. Dat doen we door continu te werken aan verbeteringen, innovaties en duurzaamheid."

Ambities realiseren

"Het realiseren van een zon-op-dak project is een tijdrovende en specialistische klus", vertelt Jochem Compier. "Als Zeeuwind helpen we ondernemers met hun verduurzamingsambities. We geven advies en ontzorgen de ondernemer in het hele proces: van haalbaarheidstoetsing tot aanvraag van subsidies, realisatie en exploitatie van de zonne-installatie."

"Century Vlissingen werkt graag en prettig samen met Zeeuwind aan diverse projecten die onze duurzaamheidsvisie ondersteunen", zegt Robert Quak tot slot. "Mede door de expertise van Zeeuwind kunnen wij onze energietransitie versnellen en werken aan onze toekomstvisie om CO2-arme anoden te produceren tegen een concurrerende prijs." Nu de overeenkomst is getekend kan er gestart worden met de engineering. Naar verwachting wordt het project in 2022 gerealiseerd.

Ook Weststrate kiest voor duurzaam

Op het dak van het distributiecentrum van verpakking- en kantoor specialist Weststrate heeft Zeeuwind een zonnepark gerealiseerd van 1.182 zonnepanelen van wel 530 watt-piek per stuk. Met jaarlijks 580.000 kWh wekken de panelen omgerekend energie op voor het jaarverbruik van ruim 200 huishoudens.

Het realiseren van een zonnepark op het dak van het distributiecentrum aan de Anodeweg, was een langgekoesterde wens van Weststrate. Krijno Davidse: "We werken graag samen met Zeeuwse partners, dus Zeeuwind en de Saman Groep kwamen al snel in beeld. Dit pand is ons eigendom en heeft bovendien een grootverbruikaansluiting. Toch duurde het nog wel even voor we het plan konden realiseren." Jochem Compiet, bij energiecoöperatie Zeeuwind legt uit: "Ieder gebouw is anders en vraagt om deugdelijk onderzoek op vlak van dakconstructie, dakbedekking, aansluitingen, verzekering en

ontwerp van de zonne-installatie wat tijd in beslag neemt. Dankzij onze expertise hierin kunnen we het traject juist versnellen voor bedrijven en kunnen zij zich concentreren op hun core business."

Grootschalig zonneproject

Coöperatie Zeeuwind bundelt verschillende daken in Zeeland tot één grootschalig zonneproject. Zeeuwind vraagt de subsidie aan, organiseert de plaatsing van de panelen en verzorgt het beheer. Inmiddels hebben 24 ondernemers op die manier hun bedrijfsvoering verduurzaamd. Samen zijn ze goed voor 12.228 zonnepanelen wat gelijk staat aan het gemiddelde verbruik van 1.337 Zeeuwse huishoudens.

Zo duurzaam mogelijk ondernemen

Voor Weststrate is de aanleg van dit zonnepark een logische stap. "We verduurzamen op alle fronten, want dat is de toekomst", vervolgt Rob Jeras. "Voor ieder product is een duurzaam alternatief in ons assortiment te vinden en daar denken we ook actief over mee: verpakkingen die door de klant hergebruikt kunnen worden of zó worden samengesteld dat ze makkelijker te recyclen zijn. Ook het kantoormeubilair dat deels gemaakt is van petflessen, vindt gretig aftrek."

"We zien dat steeds meer ondernemers op zoek zijn naar manieren om hun bedrijf te verduurzamen. Als Zeeuwind ondersteunen wij Zeeuwse ondernemers hierin. Of het nu gaat om adviezen over zonnepanelen op bedrijfsdaken of advies over energievraagstukken. Wij helpen ondernemers graag bij het realiseren van hun duurzaamheidsplannen." aldus Jochem Compiet.

Kort nieuws

uit onze coöperatie

Algemene Ledenvergadering

Op woensdag 8 december organiseren we een Algemene Ledenvergadering. Tijdens deze editie nemen we u mee in de plannen voor 2022. We hopen u fysiek te kunnen treffen maar de vergadering kunt u sowieso online bijwonen in een geheel vernieuwde en uitnodigende setting. Alle informatie, waaronder de agenda en onderliggende stukken, sturen we u te zijner tijd per mail. Ontvangt u de stukken nu nog over de post en wilt u de informatie liever per e-mail krijgen? Geef uw mailadres aan ons door via info@zeeuwind.nl

Netwerfbeurs Contacta

Als de maatregelen van het kabinet het toelaten nemen wij op dinsdag 30 november, woensdag 1 december en donderdag deel aan de Contacta: de netwerfbeurs van Zeeland die jaarlijks plaatsvindt in de Zeelandhallen te Goes. We staan daar met een kleine stand waar we de initiatieven Energiek Zeeland en Zeeuwsestroom in het zonnetje zetten. Met een groep enthousiaste collega's hopen we met veel bezoekers in gesprek te gaan en weer interessante contacten te leggen. Mocht u nog tijd hebben langs te komen, dan graag tot ziens.

Windpark Krammer zet rode knipperlichten 's nachts uit

Primeur! Als eerste windpark in Nederland zet Windpark Krammer 's nachts de rode knipperende obstakellichten op de 34 windmolens uit. Transpondertechniek maakt dat mogelijk. Alleen als er een vliegtuig nadert, springen de lichten aan. Er is heel intensief samengewerkt met verschillende instanties om dit voor elkaar te krijgen. Het was een langgekoesterde wens van de omwonenden.

Hartelijk dank Missionarissen van het Heilig Hart

In september ontvingen wij een mooi bericht van een van onze Zeeuwind-leden, Missionarissen van het Heilig Hart. Deze congregatie die zich inzet voor het ondersteunen van mensen in een kwetsbare positie, besluit om hun leningen aan ons kwijt te schelden. Met andere woorden betekent dit dat de leningen zijn omgezet naar een schenking. We zijn als Zeeuwind erg blij met dit mooie gebaar en willen MSC hierbij hartelijk danken.

Wilt u ook uw lening omzetten naar een schenking? Stuur een e-mail naar info@zeeuwind.nl. We nemen dan zo snel mogelijk contact met u op.

Patricia van Veen

**"Geen tweespalt,
maar samen optrekken"**

In het Braakmangebied bij Biervliet, op een boerderij, woont Patricia van Veen. Ze stak spaargeld in een van de eerste projecten van Zeeuwind, is politiek actief en zet zich in voor de leefomgeving in haar buurt. Wat drijft dit betrokken Zeeuwindlid?

"Indertijd was ik lid van de Provinciale Staten van Zeeland, samen met Marten Wiersma. Zeeuwind was toen een pionier in de energietransitie en dat sprak me meteen aan. Ik vond toen al dat we niet door konden gaan op de oude weg, want dan is er straks geen fijne wereld meer voor de planten, dieren en generaties die na ons komen. Het mooie van lid zijn van een coöperatie is dat je hoort bij een groep mensen die dezelfde ideeën hebben als jij. In het begin was ik vrij actief. Inmiddels is Zeeuwind enorm geprofessionaliseerd en zijn er medewerkers en leden met veel expertise. Die kennis en kunde kan ik niet inbrengen. Al denk ik soms nog wel mee, zoals dit najaar, bij het formuleren van de nieuwe vraag voor de Zeeuwind Innovatie Challenge."

Toegankelijke energietransitie

Patricia maakt zich vooral zorgen of de energietransitie wel voor iedereen betaalbaar is. "Kijk eens naar een mooi initiatief als Zeeuwind. Een inleg van 100 euro is niet voor iedereen weggelegd. En een woord als 'obligaties' zegt een grote groep helemaal niets. Terwijl alle Zeeuwen potentiële Zeeuwindleden zijn. Je woning isoleren, zonnepanelen aanschaffen of investeren in een windpark kan niet met een kleine beurs. Hoe kun je de energietransitie voor meer mensen toegankelijk maken? Ook in mijn eigen omgeving zie ik dat mensen afwachtend zijn. Het gaat veel te vaak over de terugverdiëntijd, terwijl we de hele samenleving zouden moeten prikkelen om in beweging te komen. Helaas weet ik de oplossing ook niet."

Zelf probeert Patricia zo groen mogelijk te leven. "We hebben al heel lang zonnepanelen; de hele

schuur ligt vol. De eerste serie hebben we al terugverdiend en door de tweede serie zijn we zelfvoorzienend. We hebben onze spouwmuren geïsoleerd en overal dubbel glas. Toch blijft het met een oud huis lastig: een dak isoleren is bijvoorbeeld ontzettend duur. We hebben een moestuin, dus oogsten veel groenten en fruit uit onze eigen tuin en zelf eet ik geen vlees. Wat nog op ons wensenlijstje staat? Elektrisch rijden!"

Natuur in stand houden

Ook op andere vlakken zet Patricia zich in voor een betere wereld. "Bijvoorbeeld als penningmeester van 't Duumpje, een natuurbeschermingsvereniging die zich actief inzet voor bescherming van natuur, milieu en landschap in West-Zeeuws-Vlaanderen. We houden in de gaten of de natuur niet beschadigd wordt, bijvoorbeeld door het kappen van bomen of bij het verzwaren van de dijken. Verder ondersteun ik de gemeenteraadsfractie van D66 in Terneuzen. Zo stond daar laatst het beleidskader windenergie 2021 op de agenda. Ook de Paulinapolder, die grenst aan het Braakmangebied, stond als mogelijke locatie genoemd. Iedereen in rep en roer. Toen bleek dat het alleen maar een verkenning was. Dan denk ik: probeer nou in een veel vroeger stadium te communiceren, bewoners erbij te betrekken en draagvlak te creëren. Nu is er heel veel onrust geweest om niets."

Patricia vindt dat Zeeuwind een pluim verdient omdat ze nu voor deze rubriek geïnterviewd wordt. "Want ik ben tegen windmolens in de polder. Zet ze op een industrieterrein, zoals de Kanaalzone, waar je de natuur niet verpest. En probeer ideeën over de energietransitie van onderaf, vanuit de bewoners, te laten ontstaan. Plannen van bovenaf roepen al snel weerstand op. Op die manier ontstaat er tweespalt, terwijl we met iets moois voor de toekomst bezig zijn, wat ons juist dichterbij elkaar zou moeten brengen. Samenwerken om de wereld voor de toekomstige generaties goed achter te laten."

nieuwe

mede
wer
kers

Anita Verkoeijen

Administratief medewerkster

Anita werkt sinds juni als administratief medewerkster bij Zeeuwind, na jaren actief te zijn geweest in het verzekeringswezen. "Na elf jaren met veel plezier te hebben gewerkt bij Don Risicobeheer was ik toe aan iets nieuws," vertelt Anita. "De vacature van Zeeuwind was mij op 't lijf geschreven en ik was dan ook erg blij dat ik in juni kon starten."

Na haar studie toerisme ontdekte Anita dat ze het vooral fijn vindt om met mensen te werken. Ze houdt ervan om zaken zorgvuldig te regelen, te organiseren en te ontzorgen. Bij Zeeuwind is ze voor de leden het eerste aanspreekpunt en ze zorgt ervoor dat alles op kantoor goed reilt en zeilt. "Ik vind het fijn om bij een lokale organisatie te werken en ik voel me thuis bij de doelstelling van Zeeuwind."

Anita is geboren en getogen in Koudekerke. Ze woont nu in Middelburg met haar man en haar twee dochters van zes en vier jaar oud. In haar vrije tijd is ze met haar gezin in de natuur te vinden en ze houdt ervan om te hardlopen en te disqen.

Joyce Gyselinck

Marketing- en communicatieadviseur

Op 1 september is Joyce begonnen als marketing- en communicatieadviseur bij Zeeuwind. Na haar studie heeft ze een lange tijd in het bankwezen gewerkt als mkb-adviseur. In 2018 maakte ze de overstap naar het communicatievak bij netbeheerder Enduris. "Bij Enduris kwam ik voor het eerst in aanraking met de energietransitie en ik was direct gegrepen door het onderwerp," zegt Joyce.

"Toen bekend werd dat mijn functie bij Enduris naar Rotterdam zou verhuizen, ben ik op zoek gegaan naar iets anders. Ik wilde graag in Zeeland blijven werken en me blijven inzetten voor de energietransitie. Die combinatie vond ik bij Zeeuwind." Bij Zeeuwind houdt Joyce zich bezig met alles wat met marketing en communicatie te maken heeft. Zo ook Zeeuwind Nieuws.

Joyce is geboren en getogen in Sluis. Ze woont nu in Kloetinge met haar man en twee zontjes van vier en één jaar. Naast haar werk bij Zeeuwind is Joyce videograaf voor onder andere bruiloften. In haar vrije tijd treedt ze graag op met haar band of is ze met haar gezin op pad.

Afscheid

Er hebben ook weer twee medewerkers Zeeuwind verlaten: Inez Roelse en Evert Damen.

Succes met jullie verdere loopbaan!

Samen geven we Zeeland *nieuwe* energie

Colofon

Uitgave:

Coöperatie Zeeuwind | November 2021

Fotografie: Evert van Moort, Zeeuwind,
Skypictures, Shutterstock, Unlike Photography,

Onno Roozen en Suzan Fotografie

Copy: Zeeuwind, MarjolijnBvL Tekstschrijver, Nilsson

Ontwerp en realisatie: Nilsson

Postadres:

Postbus 5054

4380 KB Vlissingen

Bezoekadres:

Edisonweg 53G

4382 NV Vlissingen

T 0118 - 47 41 87

E info@zeeuwind.nl

www.zeeuwind.nl

